1. ÜNİTE ÖLÇME DEĞERLENDİRME SORULARI

A) Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Kelam ilmini amacı ve konusu açısından tanımlayınız.

....

....

....

2. Kelam ilminin önemini kısaca açıklayınız.

....

....

....

3. Kelam ilminin tarihsel dönemlerini kısaca anlatınız.

....

....

....

4. Kelam ilmiyle diğer İslami ilimler arasındaki ilişkiyi kısaca açıklayınız.

....

....

....

B) Aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. (.....) Kelam kişinin imanını taklit düzeyinden kurtarmayı hedefleyen bir ilimdir.

2. (.....) İbadetlerin nasıl yerine getirileceğini açıklayıp göstermek kelam ilminin amaçlarından biridir.

3. (.....) Rical tenkidi kelam ilminin konularından biridir.

4. (.....) Fıkhın inançla ilgili yönlerini ele aldığı için kelam ilmi fıkhıekber olarak da isimlendirilir.

C) Aşağıda verilen çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. İslam düşünce sisteminin en önemli disiplinlerinden birisi olan kelam ilminin farklı açılardan tanımları yapılmıştır. Bu tanımlardan birisi şöyledir: "Kesin deliller kullanarak ve karşıt görüşlü kişi ve grupların ortaya attığı şüphe ve itirazları gidererek İslam inanç esaslarını ispata güç yetiren bir ilimdir."

Yukarıda verilen tanım, kelam ilmini hangi açıdan açıklamaktadır?

A) Amacı açısından

B) Konusu açısından

C) Yöntemi açısından

D) Tarihî süreç açısından

E) Diğer ilimlerle karşılaştırılması açısından

2. İslam düşünce tarihinde kelam ilminin yoğunlaştığı en önemli konu Allah'ın varlığı ve birliği yani tevhit inancıdır. Allah'ın eşinin ve benzerinin olmaması, bütün eksiklikten uzak olması ve her türlü kemal sıfatlara sahip olması gibi konular kelam ilminde öncelikle ele alınan meselelerden olmuştur. Tevhit inancının öncelikle ele alınmasında İslam'ın farklı din ve inançların olduğu coğrafyalara yayılmasının etkisi vardır. Örneğin ateşe, yıldızlara ve putlara tapan insanların yanında iyilik ve kötülük tanrısı, karanlık ve aydınlık tanrısı gibi iki tanrı inancına sahip topluluklar İslam'a girmesine rağmen eski inançlarını bir anda terk edemediler. Yine Allah'ın bir cisme benzetilmesi gibi açıklamalar kelam ilminin öncelikle tevhit inancı üzerinde durmasına sebep olmuştur.

Yukarıdaki paragrafta kelam ilminin ana konularından birisi olan tevhit inancı ile ilgili olarak hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Kelam ilminde Allah'ın varlığı ve birliği konusu tevhit inancı başlığında ele alınır.

B) Tevhit inancı kelam ilminde öncelikle ele alınan konulardan birisidir.

C) Allah'ın zatında ve sıfatlarında eşinin ve benzerinin olmaması tevhit inancı ile açıklanır.

D) Cahiliye Dönemi'nde putlara tapınmak ve Allah'a ortak koşmak yaygın bir inanıştı.

E) Ateşe, yıldızlara ve putlara tapan insanlardan İslam'ı kabul edenler olmuştur.

3. Temel amacı insanların dünya ve ahiret mutluluğunu sağlamak olan kelam ilmi, bunun için birtakım görevler üstlenmiştir. Bunlardan bir kısmı şunlardır:

I. Kişinin imanını taklidî imandan tahkikî imana ulaştırmak.
II. Sapkın düşünce sahiplerine karşı, inanç esaslarını akli ve naklî delillerle savunmak.
III. İslam'a yönelik itirazları akli ve naklî delillerle çürütmek.
IV. Hurafe ve batıl inançlar konusunda Müslümanları bilinçlendirmek.

Kelam ilminin amacına yönelik olarak yukarıda verilen ifadeleri "İslam inançlarına yönelik eleştiri ve saldırıları gidermek" başlığı altında toplamış olsak hangisi ya da hangileri dışarıda kalır?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I, II ve III

D) I ve IV

E) I, II ve IV

4. Kelam genel olarak İslam inanç esaslarından bahseden bir ilim dalı olmakla birlikte âlimler kelamın konularını üç maddede ele almışlardır: tevhit, nübüvvet ve ahiret. Tevhit başlığı altında Allah'ın varlığı, birliği ve sıfatları ele alınır. Nübüvvet bahsinde peygamberlere iman, peygamberliğin gerekliliği ve ilahî kitaplara iman konusu işlenirken ahiret bahsinde ahirete iman, ahiretin varlığı ve aşamaları ele alınır.

I. İnsan hayatı dünyada yaşadıklarından ibarettir, ölüm bir yok oluştur.
II. Allah insanlara akıl verdiğine göre başka bir uyarıcıya ihtiyaç yoktur. Akıl ile iyi kötü, doğru yanlış bulunabilir.
III. Allah evreni yaratıp kenara çekildi, insanların işlerine karışmaz.

Yukarıdaki inançlara mensup kişiler ile sırasıyla kelam ilminin hangi başlığı etrafında bir mücadele yürütülür?

A) Tevhit-Nübüvvet- Ahiret

B) Tevhit- Ahiret- Nübüvvet

C) Ahiret-Nübüvvet- Tevhit

D) Nübüvvet- Ahiret-Tevhit

E) Ahiret- Tevhit- Nübüvvet

5. Kelam ilminin doğuşu hakkında öğrencilerine bilgi veren Mehmet Hoca şunları söyler: "Peygamber Efendimiz, Allah'tan aldığı mesajları tebliğ etmekle kalmamış aynı zamanda yaşantısıyla bunların uygulamasını da göstermiştir. Sahabilerin anlamakta güçlük çektikleri konular olursa bizzat Hz. Peygamber'e sorarak öğrenmişlerdir. Peygamber Efendimiz, sahabeden inanç konularında tartışma yapmamalarını istemiştir. Dolayısıyla onun zamanında kelam ilminin varlığından bahsetmek doğru olmaz."

Yukarıdaki paragrafa göre aşağıdaki sonuçlardan hangisi çıkarılabilir?

A) Peygamberimiz zamanında inanç konularında tartışma olmamıştır.

B) Peygamberimizin vefatından sonra insanlar arasındaki farklı düşünceler kelam ilminin doğuşunu hazırlamıştır.

C) Sahabe dinî konularda hiçbir zaman tartışmaya girmemişlerdir.

D) Kelam Peygamberimizin vefatından sonra ortaya çıkan bir ilimdir.

E) İnanç konularında ilk tartışma alanları kader ve büyük günah meselesidir.

6. Kelam, İslam inanç esaslarının açıklanması, yorumlanması yeri geldiğinde yabancı din ve inançlara karşı İslam inançlarının savunulması görevini yerine getiren bir ilim dalıdır. Bu görevi yerine getirilebilmesi için kelam ilminde İslami ilimlerin birçoğundan faydalanılır. Kelam ilminde çok önemli bir konuma sahip olan Gazali, kelam ilmini diğer İslami ilimlere göre daha geniş kapsamlı bir alan olarak değerlendirir. Ona göre kelam, İslami ilimlerden fıkıh, hadis ve tefsir gibi ilimleri içinde barındırmaktadır. Dolayısıyla ilimler içinde külli olan yalnızca kelamdır.

Gazali'ye göre kelam ilminin "külli ilim" olmasının sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kelam ilminin, İslam inanç esaslarını detaylı olarak ele alması

B) Tefsir, hadis ve fıkıh ilminden farklı bir metot kullanması

C) Konusu itibarıyla diğer İslami ilimlerden farklı olması

D) Kelam ilminin tefsir, hadis ve fıkıh gibi diğer İslami ilimlerin tamamını kullanması

E) Kelam ilminin diğer İslami ilimlere göre daha önce ortaya çıkan bir ilim olması

7. Peygamberimizin zamanında inanç konularında sahabe arasında derin görüş ayrılığı olacak şekilde bir tartışmadan söz edilemez. Çünkü Peygamber Efendimiz hayattadır ve Kur'an-ı Kerim inmeye devam etmektedir. Dolayısıyla sahabenin inanç meseleleri ile ilgili sorularına bazen indirilen Kur'an-ı Kerim ayetleri bazen de Peygamber Efendimiz cevap vermiştir. Öte yandan Allah Resulü (sav), Allah'tan aldığı mesajları tebliğ etmekle kalmamış aynı zamanda yaşantısıyla bunların uygulamasını da göstermiştir. Sahabe anlamakta güçlük çektikleri konuları bizzat Hz. Peygamber'den sorarak öğrenmiştir. Yine Allah Resulü, sahabenin çok soru sormamasını isteyerek gereksiz tartışmalardan uzak kalmalarını tavsiye etmiştir. Sahabe de bu ikaza bağlı kalmış, gereksiz soru sormaktan ve tartışmaya girmekten kaçınmıştır.

Yukarıdaki paragrafa göre, Peygamber Efendimiz dönemi inanç meseleleri hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Peygamberimizin hayatta olması ve Kur'an'ın inmeye devam etmesi meselelerin çözümünü kolaylaştırmıştır.

B) Peygamber Efendimiz döneminde sahabe arasında inanç meselelerinde herhangi bir tartışma yaşanmamıştır.

C) Sahabe inanç konularında çok soru sormaktan kaçınmış, bu vesile ile düşünce ve inanç ayrılıkları olmamıştır.

D) Dinin nasıl anlaşılması ve yaşanması gerektiği sorusunun cevabını bizzat Peygamber Efendimiz öğretmiştir.

E) Peygamberimizin tavsiyesine uyan sahabe, inançları doğrultusunda yaşamaya önem vermiştir.

8. Kelam ilminin doğuşu ve tarihî süreci ile bu dönemlerin özellikleri şu şekildedir:

1. Hz. Peygamber Dönemi: Hz. Peygamber hayattadır ve vahiy inmeye devam etmektedir. Problemler, vahiy veya Hz. Peygamber'in uygulamaları ile çözülüyor, sahabe tartışma ve ayrışmadan uzak duruyordu.
2. İlk Fikri Hareketler ve İhtilaflar Dönemi: Hz. Peygamber'in vefatı sonrasında yeni anlayış ve yorum farklılıkları oluşmaya başladı. İslam'ın hızla yayılması, farklı din ve kültürlerle karşılaşmanın yanında Yunan felsefesinde tercümelerin başlaması yeni anlayışların oluşmasına zemin hazırladı. İlk fikri ayrılıklar başladı.
3. Mutezile Mezhebinin Ortaya Çıkışı: İslam inanç esaslarının savunulması amacıyla aklı merkeze alan bir kelam ekolü olarak Mutezile ortaya çıktı. İnanç meselelerinin çözümünde akla fazlasıyla önem veren Mutezile, büyük günah ve Kur'an'ın yaratılıp yaratılmadığı gibi konularda baskıcı tutumuyla eleştirilmeye başlandı.
4. Ehlisünnet'in Ortaya Çıkışı: Kelam ilmi alanındaki Mutezile egemenliği Ehlisünnet'in ortaya çıkması ile sona ermiştir. Akıl ve nakil dengesi gözeten Ehlisünnet'in iki büyük temsilcisi Matüridi (öl. 944) ile Eşari (öl. 936) olmuştur.
5. Yeni İlm-i Kelam Dönemi: 19. yüzyıldan sonraki döneme denir. İnanç meseleleri ile ilişkisi olan her akım ve felsefi düşünce ile mücadele dönemi başlamıştır.

Yukarıdaki bilgilere göre Darvinizm, Freudizm ve materyalizm gibi akımlar kelam ilminin hangi dönemine denk gelir?

A) Hz. Peygamber Dönemi

B) İlk Fikrî Hareketler ve İhtilaflar Dönemi

C) Mutezile Mezhebinin Ortaya Çıkışı

D) Ehlisünnet'in Ortaya Çıkışı

E) Yeni İlm-i Kelam Dönemi

9. Kelam ilminin tefsir, hadis, fıkıh ve mezhepler tarihi gibi diğer İslami ilimlerle yakından ilişkisi vardır.

Aşağıdaki durumlardan hangisi kelam ilminin fıkıh ilmi ile olan ilişkisine örnek olabilir?

A) Ayetlerin indiriliş sebebi üzerinde değerlendirme yapmak

B) Dinen sorumlu olanların davranışlarını hür iradeleri ile yaptıklarını ispat etmek

C) Varlık problemini akıl ve vahiy ile değerlendirmek

D) Zayıf hadislerin inanç konularında delil olup olmamasını incelemek

E) Mezheplerin ortaya çıkışı ve tarihî süreçleri hakkında bilgi vermek

10. Felsefe ile kelam ilminin ele aldığı ortak konulardan birisi varlık meselesidir. Her iki ilim de varlığın anlaşılması ve var oluşun sebebine dair hakikatin ortaya çıkarılması gayesindedir. Kelam, varlığın hakikati ve amacını tespit için nakil (Kur'an ve sünnet), akıl, beş duyu ve tecrübeyi kullanır. Felsefe ise akıl, beş duyu, tecrübe ve sezgiyi esas alır.

Yukarıdaki paragrafa göre kelam ve felsefenin ayrıldığı nokta aşağıdakilerden hangisidir?

A) Felsefenin bilgi kaynağı olarak nakli kabul etmemesi

B) Kelamın akla yeterince önem vermemesi

C) Felsefenin akla gereğinden fazla önem vermesi

D) Felsefenin tecrübeyi bilgi kaynağı kabul etmesi

E) Kelamın tecrübeyi bilgi kaynağı kabul etmemesi

11. Kelam ilmi İslam inanç esaslarından bahseden bir ilim dalı olması dolayısıyla insan ve toplumların etkileşimi, sosyal olaylar ile onları etkileyen sebepler üzerinde de durur.

Yukarıdaki paragrafa göre kelam ilmi hangi ilim dalı ile ilişkilidir?

A) Felsefe

B) Psikoloji

C) Sosyoloji

D) Mantık

E) Coğrafya

12. Varlıklar âlemi ile ilgilenen fizik, kimya, biyoloji, coğrafya, astronomi gibi tabii ilimler de kelam ile ilişkili ilim dallarıdır. Çünkü bu ilim dalları da varlık âlemini ve âlemde meydana gelen olayları anlamaya yöneliktir. Bu sebeple kelam ilmi, tabii ilimlerin elde ettiği sonuçlardan faydalanır. Ancak söz konusu tabii ilimler varlıklarla ilgili sonuçlara akıl ve duyu organları ile elde ettiği verilerle ulaşır. Ayrıca varlıkları başlangıç ve sonu itibarıyla ele almadıkları gibi fizikötesi varlıkları araştırmazlar. Kelam ise varlıkları nakil, akıl ve duyu organlarının verileri ile ele aldığı gibi fizikötesi varlıkları konu edinir.

Paragrafa göre aşağıdakilerden hangisi kelam ilmi ile tabii ilimlerin varlıkları anlama çabası arasındaki farklardan birisi <u>değildir</u>?

A) Tabii ilimler varlıkları akıl ve beş duyu ile anlamaya çalışırken kelamın akıl ve nakli kullanması

B) Tabii ilimlerin bilgi kaynakları ile kelamın bilgi kaynaklarının farklı olması

C) Tabii ilimlerin varlıkları başlangıcı ve sonu itibarıyla ele almaması

D) Kelam fizikötesi varlıkları ele alırken tabii ilimlerin fizikötesi varlıklarla ilgilenmemesi

E) Kelam ilmi varlıkları incelerken aklı kullanmazken tabii ilimlerin aklı kullanması

13. Kelam ilminin yöntemi konusu işlenirken öğrenciler söz alarak şunları ifade etmiştir:

Enis: Kelam, akli ve naklî delilleri bir arada kullanan bir ilim dalıdır.

Yusuf: İman esasları vahiyle belirlendiği için bu aşamada aklın rolü yoktur.

Muhlis: İnanç esaslarının açıklanması ve temellendirilmesinde akıl ve duyu organlarından başka kullanabileceği araç yoktur.

Akif: Kelam ilmi, meselelerin çözümünde sadece nakli esas alır.

Kelam ilminin yöntemine ilişkin olarak söz alan öğrencilerinden hangisi/hangilerinin söyledikleri doğrudur?

A) Enis-Muhlis

B) Enis-Yusuf

C) Yusuf-Muhlis

D) Yusuf-Akif

E) Enis-Akif

14. Kur'an-ı Kerim pek çok ayet-i kerimede insanların akıllarını kullanmalarını istemiştir. Kelam ilmi de Kur'an-ı Kerim ve hadislerin yanında akıl ve duyu organlarını temel bilgi kaynağı olarak görmüştür.

Aşağıdaki ayetlerden hangisi, insanların akıllarını kullanmalarına yönelik değildir?

A) Allah size işte böylece ayetlerini açıklar ki düşünüp hakikati anlayasınız? (Bakara suresi, 242. ayet.)

B) Yine şöyle derler: Eğer kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık şu yakıcı ateşin içinde olmazdık. (Mülk suresi, 10. ayet.)

C) Ey kavmim! Ben, ona (peygamberliğe) karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, beni yaratandan başkasına ait değildir. Hâlâ aklınızı kullanmıyor musunuz? (Hud suresi, 51. ayet.)

D) Ve O, yaşatan ve öldürendir; gecenin ve gündüzün değişmesi O'nun eseridir. Hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız? (Müminun suresi, 80. ayet.)

E) Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir. O, rahman ve rahimdir. (Fatiha suresi, 2-3. ayet.)

15. Kelam ilminin meselelere yaklaşımı normatiftir, inanç konularında kesin hükümler ve kurallar koyar.

Aşağıdaki cümlelerden hangisi kelam ilmindeki normatif yaklaşıma uygundur?

A) İnanç esaslarından herhangi birisini inkâr eden kâfir olur.

B) Zamanın değişmesi ile hükümler değişebilir.

C) Göklerin ve yerin yaratılışında çeşitli ibretler vardır.

D) İnanç esaslarının temellendirilmesinde akıl ve duyu organlarından birisi kullanılabilir.

E) Allah'ın varlığı ve birliğinin delilleri kelamın ana meselelerinden birisidir.

D) Aşağıda verilen yapılandırılmış gridde kelam ilmi ile ilgili kavramlar ve ilim dallarının isimleri numaralandırılmıştır. Kelam ilmi ile ilişkili kabul edilen ilimlerin numaralarını belirleyerek alttaki boşluğa yazınız.

1 Tefsir	2 Psikoloji	3 Hadis
4 Mümteni	5 İtizal	6 Akait
7 Felsefe	8 Ehlisünnet	9 Biyoloji

Cevap: ....

B) 1D 2Y 3Y 4D

C) 1a 2d 3d 4c 5d 6d 7b 8e 9b 10a 11c 12e 13b 14e 15a

D) 1, 2, 3, 6, 7, 9